

ARVEN – ET KUNNSKAPSSENTER FOR FORNYBAR ENERGI

EN VERDISKAPINGS- OG RINGVIRKNINGSANALYSE

Forord

På vegne av Arven har Menon Economics gjennomført en verdiskapings- og ringvirkningsanalyse av kunnskapsenteret Arven på Helgeland.

Analysen har vært ledet av Live Nerdrum med Henrik Motrøen Foseid som prosjektmedarbeider. Erik W. Jakobsen er ansvarlig partner for prosjektet.

Menon Economics er et forskningsbasert analyse- og rådgivningsselskap i skjæringspunktet mellom foretaksøkonomi, samfunnsøkonomi og næringspolitikk. Menon Economics tilbyr analyse- og rådgivningstjenester til bedrifter, organisasjoner, kommuner, fylker og departementer. Menon Economics sitt hovedfokus ligger på empiriske analyser av økonomisk politikk, og våre medarbeidere har økonomisk kompetanse på et høyt vitenskapelig nivå.

Vi ønsker å takke for et spennende oppdrag.

Februar 2024

Erik Jakobsen
Prosjekteier og ansvarlig partner
Menon Economics

Live Nerdrum
Prosjektleder
Menon Economics

Innhold

1	Hovedfunn	4
2	Bakgrunn	7
3	Markedsanalyse	13
4	Ringvirkningsanalyse	28
5	Vedlegg	37

1

Hovedfunn

Markedsanalysen

De store linjene

- Det er et stort uutnyttet potensial for reiselivet i Helgelandsregionen. I en mulighetsstudie pekes reiselivet på som en av næringene med størst potensial, og det er allerede igangsatt et systematisk arbeid for å videreutviklet reiselivet.
- Helgelands potensial forsterkes av at følgende fire trender kan øke destinasjonens attraktivitet: økt etterspørsel etter naturbasert reiseliv, nisjeturisme, «slow tourism» og kulturturisten

Tilgjengelighet

- De nye storflyplassen i Mo i Rana er forventet å vesentlig forbedre tilgjengeligheten til Arven, særlig dersom utenlandsruter blir aktuelt.
- Det er kort vei fra Kystriksveien og E6 til Arven som tilgjengeliggjør opplevelsessenteret for bilturistene.
- Enkelte cruisehavner er tilstrekkelig nær Arven til at utflukter kan være aktuelt
- Nordlandsbanen kan brukes som transportmiddel til Arven, og er en transporttype som trolig vil bli mer etterspurt fremover
- Arven har god tilgang på overnattingskapasitet i nærliggende kommuner

Arvens attraksjonskraft

- Vi anslår at Arven kan få om lag 70 000 besøkende i 2027. Dersom vi legger et realistisk scenario til grunn med en årlig vekst på 7 prosent vil det betyr 122 000 besøkende i 2035.

Ringvirkningsanalysen

Investeringsfasen

- Vi beregner at investeringene ved Arven vil legge grunnlag for **120 millioner kroner i verdiskaping og sysselsette 143 hel- og deltidsansatte.**

Driftsfasen

- **Det er forventet mellom 10 og 21 millioner kroner i årlig omsetning knyttet til Arven.** I analysen legges medio-scenariet til grunn pålydende 14 millioner kroner. Inntektskildene knytter seg til overnatting og velvære, tjenester og fasiliteter, utleieinntekter, partnerskap og sponsorinntekter, arrangementer og konferanser, samt butikksalg og salg av opplevelsespakker.
- Utover forbruket som kan knyttes direkte til Arven, fører etableringen av Arven også til annet forbruk i regionen. Det er fordi det er forventet at noen besøkende som følge av Arven utvider oppholdet sitt i Helgelandsregionen eller at hele reisen utløses av Arven. De ekstra gjestedøgnene som kan tilskrives Arven er forbundet med forbruk som igjen legger grunnlaget for ringvirkninger. **Vi har beregnet at Arven vil utløse 46 700 gjestedøgn med et estimert forbruk på 83 millioner kroner i 2030.** Det øvrige forbruket sammen med de direkte inntektene til Arven vil gi en total omsetning på 97 millioner kroner fra de besøkende på Arven.
- Aktiviteter ved Arven og turistenes forbruk beregnes å legge grunnlaget for **137 hel- og deltidsansatte.**
- Aktiviteter ved Arven og turistenes forbruk beregnes å gi **75 millioner kroner i årlig verdiskaping.**

2

Bakgrunn

Menon kartlegger verdiskapings- og ringvirkningseffekter av kunnskapscenteret Arven

Menon har fått i oppdrag av Arven å utarbeide en verdiskapings- og ringvirkningsanalyse av kunnskapscenteret Arven, som skal etableres i Leirfjord kommune på Helgeland. Denne analysen undersøker besøksgrunnlaget for senteret gjennom en markedsundersøkelse, samt hvilke verdiskapings- og sysselsettingseffekter som kan følge av et slikt prosjekt.

Analysens markedsundersøkelse kartlegger turistgrunnlaget i Helgelandsregionen. Her legger vi vekt på flytransport, vei-, tog-, samt cruisetrafikken som inngang for turisme i regionen. Videre beskriver vi overnattingstilbudet som eksisterer i regionen, før vi sammenligner Arvens foreslåtte tilbud med andre, sammenlignbare formidlings- og opplevelsessentre. Dette legger grunnlaget for vurdering av forventet antall turister til Arven.

Analysen beregner videre lokale verdiskapings- og sysselsettingseffekter av investeringene det planlegges for i Leirfjord kommune, samt påfølgende turisme. Analysen er ikke ment å være en fullstendig samfunnsøkonomisk analyse, hvor alle typer virkninger, i og utenfor markeder, hensyntas.

Vi beregner verdiskapings- og sysselsettingseffekter av både investeringene og driften av Arven. Beregningene gjøres ved hjelp av Menons ringvirkningsmodell, forventninger til turisme ved Arven, samt ved hjelp av innhentet informasjon om investeringer som skal gjøres ved Arven fra oppdragsgiver. Analysen er gjort med utgangspunkt i oppdragsgivers investeringsplaner og anslag på driftsbudsjett. Øvrige forutsetninger for analysen er gjort av Menon og beskrevet i rapporten. Det gjelder blant annet forventet besøkstall, effekt på tilreisenes reisemønster og de tilreisendes døgnforbruk.

Se vedlegg for detaljerte beskrivelser av metodikk og sentrale antakelser som er gjort i analysen.

Illustrasjon av Arven. Kilde: Tanken Arkitektur

Fornybar energi har spilt en nøkkelrolle i utviklingen av norsk næringsliv og bosetting over hele landet

Norges betydelige tilgang på vannkraft har vært en sentral faktor for utvikling av industri, særlig i regioner med energikrevende industri. Energertilgangen har muliggjort etableringer i områder med nærhet til fornybare energikilder. Disse etableringene har bidratt til å skape både arbeidsplasser og stimulert til økonomisk utvikling i hele Norge.

Tilgangen på fornybar energi og påfølgende industrietableringer har i Norge gjort flere lokalsamfunn levedyktige, særlig gjennom å være en viktig driver for befolkningsvekst. Med industriell vekst og befolkningsvekst følger ofte andre tjenester etter, som skoler, helsevesen og detaljhandel. Tilstedeværelsen av større hjørnestensbedrifter har vært særlig viktig for lokalsamfunn i distriktene, hvor tilgangen på andre arbeidsplasser er begrenset.

Mo i Rana og Mosjøen er eksempler på steder der utviklingen har vært avhengig av fornybar energi. Industriutviklingen på Mo kan være komplementær i den forstand at investeringer i fornybar energi legger grunnlag for industriinvesteringer som igjen fører til befolkningsvekst.

Med et økende fokus på den grønne omstillingen har tilgang på fornybar energi blitt stadig viktigere. Den betydelige tilgangen på fornybar energi i Norge bidrar til Norges posisjon internasjonalt som en attraktiv nasjon å gjennomføre fornybare investeringer i, som igjen bidrar til å videreutvikle grønn teknologi og skape bærekraftige næringer.

Reiselivsnæringen kan også dra nytte av rikelig tilgang på fornybar energi i Norge. Miljøbevissthet knyttet til reise får stadig større oppmerksomhet, som vil føre til en økning i turisme generelt og økoturisme spesielt. Dette innebærer at klimavennlige turistattraksjoner og -destinasjoner har potensial til å oppleve vekst som følge av det grønne skiftet. Samtidig kan produksjonsanlegg for fornybar energi være en del av turistdestinasjonen, med guidede turer til vannkraftverk eller vindmølleparker.

Øvre Forsland Kraftverk er både et kraftverk og turistdestinasjon. Kilde: Asplan Viak*

* Asplan Viak (2015). Tilgjengelig [her](#).

Arven skal spille en sentral rolle i å formidle behovet for fornybar energi

Formidlings- og opplevelsessenteret Arven i Leirfjord kommune har som mål om å bidra til å øke kunnskapsnivået i samfunnet, og skape en felles forståelse for rollen fornybar energi spiller i det grønne skiftet. Arven vil fungere både som et opplevelsessenter, kunnskapssenter, møteplass og turistattraksjon.¹

Som **opplevelsessenter** skal Arven formidle Norges krafthistorie. Dette skal gjøres ved å fremme læring gjennom lek og interaktive installasjoner utendørs, hvor naturressursene er.

Arven skal være et **kunnskapssenter** for hele landet. Her er samarbeid med ulike aktører innen energi, industri, forskning og formidling sentralt.

Arven skal være en **møteplass** hvor ulike bransjer deler kunnskap og lærer av hverandre for å møte fremtidens energiutfordringer. Her vil samtidig Arven fungere som en arena hvor næringslivet kan treffe barn og unge.

På vei gjennom Norge vil Arven være en **turistattraksjon** og naturlig stoppested. Arvens plassering vil ha umiddelbar nærhet til tog, flyplass, E6, cruisetrafikk og Nasjonal Turistvei – Helgelandskysten. Tilgjengeligheten gjør Arven relevant for både nasjonale og internasjonale turister.

Illustrasjon av Arven. Kilde: Tanken Arkitektur

¹ Arven (2023). Tilgjengelig [her](#).

Energiturisme øker med fokus på fornybar energi

Opplevelser med utgangspunkt i fornybar energi refereres gjerne til som *energiturisme*. Energiturisme er en form for kunnskapsbasert turisme, hvor formålet er å formidle betydningen av fornybar energi for samfunnet, samt ulike måter fornybar energi kan produseres på. Overgangen til nullutslippssamfunnet blir stadig viktigere, og det er i den sammenheng sentralt å opplyse befolkningen om dens betydning. Energiturisme innebærer både interaktive opplevelser, guidede turer og pedagogiske utstillinger, og kan i tillegg opptre i flere former. Blant disse er eksempelvis besøk til vindmøllerparker, solcelleanlegg, vannkraftverk og andre fasiliteter som demonstrerer anvendelsen og betydningen av fornybar energi.

På Island har allerede denne formen for kunnskapsbasert turisme vært en sentral turistattraksjon over en lengre periode. Per i dag er Island verdensledende på fornybar energiproduksjon, hvor 100 prosent av energien produseres fra fornybare energikilder. Om lag 65 prosent av denne energien stammer fra geotermisk energi, som er varmeenergi fra jordens indre.² Det islandske energiselskapet ON Power er blant aktørene som tilbyr geotermiske utstillinger. Energiselskapet gir her besøkende muligheten til å oppleve og lære om hvordan grønn og fornybar energi produseres på et av verdens største geotermiske kraftproduksjonsanlegg.

Også i Vestlandsregionen får energiturisme økt fokus. Her er det igangsatt et utviklingsprosjekt for kraftindustrien og reiselivsbedrifter. Dette går ut på å bevare og gjenbruke kulturminner og den teknisk-industrielle kulturarven, tilrettelegge for verdiskaping, samt formidle kraftindustriens rolle for bosetting og stedsdannelse. Prosjektet har som mål å bidra til utviklingen av opplevelsestilbud i det vestlandske kraftlandskapet og formidle sammenhenger mellom natur og kultur.³

² ON Power (2024). Tilgjengelig [her](#).

³ Vestland Fylkeskommune (2021). Tilgjengelig [her](#).

Arven vil bli en utvidelse av en allerede eksisterende opplevelse gjennom Øvre Forsland Kraftverk

Formidlings- og opplevelsessenteret Arven vil bli en del av et allerede eksisterende turisttilbud i Leirfjord kommune. Arvens plassering ved Forslandsvannet gjør at anlegget blir et startpunkt for det som er en fin tur gjennom vakkert landskap, til Øvre Forslands Kraftverk. Kraftverket er et arkitektonisk flott kraftverk, og vant i 2016 Architzers A+ Awards i New York i kategorien arkitektur og bærekraft.⁴

Fra Arven til kraftverket er det om lag 6 kilometer å gå. Turstien beveger seg gjennom Forslandsdalen, og kan benyttes av alle, uavhengig av alder og erfaring.⁵ Turstien opp til kraftverket byr på flere severdigheter og rastemuligheter, hvor man blant annet får oppleve helgelandsnatur, gamle kulturminner og ingeniørkunst fra de siste hundre årene. I tillegg til severdighetene langs turstien er det bygget et besøkssenter ved kraftverket. Dette besøkssenteret er laget med møterom for opptil 16 personer, i tillegg til toalett og kjøkken.⁶

Naturopplevelser

Turmuligheter

⁴ Helgeland Kraft (2023). Tilgjengelig [her](#).

⁵ Helgeland Kraft (2023). Tilgjengelig [her](#).

⁶ Asplan Viak (2015). Tilgjengelig [her](#).

Turkart over området fra der hvor Arven skal plasseres til Øvre Forsland Kraftverk og Besøkssenteret. Kilde: Helgeland Kraft³

3

Markedsanalyse

Markedsanalysen er et viktig grunnlag for verdiskapings- og ringvirkningsanalysen av Arven

Før vi beregner verdiskapings- og ringvirkningseffektene av Arven er det viktig å ha et godt kunnskapsgrunnlag å bygge analysen på. Et solid kunnskapsgrunnlag er avgjørende for å få realistiske og treffsikre analyser. Vi begynner derfor med en markedsanalyse der vi undersøker den mulige besøksstrømmen til Arven. Mer konkret prøver vi å lage et realistisk anslag på antallet besøkende som vil besøke Arven årlig.

I markedsanalysen skiller vi ikke mellom lokal- og regionalmarkedet og det nasjonale og internasjonale markedet siden alle gruppene vil være relevante brukere av senteret. Ringvirkningsanalysen tar derimot kun utgangspunkt i de tilreisende fra utenfor regionen fordi det forventes at Arven vil utløse ekstra forbruk for denne gruppen.

I markedsanalysen vil vi se nærmere på tre elementer:

1. Vi starter med å undersøke **de store linjene** som påvirker reiselivet i regionen. Vi vil først se på reiselivets historiske utvikling på Helgeland, før vi vurderer potensialet for vekst fremover. Deretter ser vi på globale og nasjonale trender som kan påvirke attraktiviteten til Helgeland og Arven fremover.
2. Den andre delen handler om å undersøke eventuelle **begrensninger i tilgjengelighet og kapasitet**. Her vil vi hovedsakelig se på hvordan ulike transportformer kan bidra til å tilgjengeliggjøre eller begrense besøksstrømmen til Arven, men også kartlegge overnattingsstilbudet i regionen.
3. I den siste delen diskuterer vi **Arvens attraksjonskraft**. Vi kartlegger besøkstallene til andre sammenlignbare besøkssentre og vurderer Arven opp mot disse.

Kilde: Arven

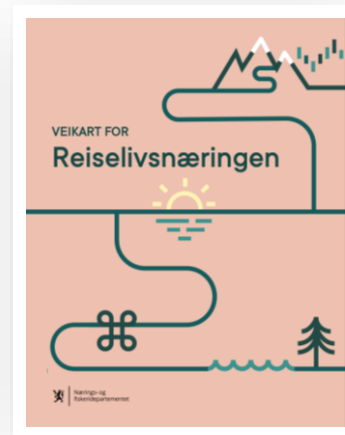
Regjeringens *Veikart for Reiselivsnæringen* og inkludering av reiselivet i Regjeringens *Hele Norge eksporterer* blir viktige vekstdrivere fremover

Det er nylig igangsatt flere nasjonale initiativ for å stimulere til vekst i reiselivsnæringen. Formålet er å realisere vekstpotensialet gjennom å arbeide systematisk for å videreutvikle reiselivsnæringen. I denne sammenheng er det særlig gjennom Regjeringens *Veikart for Reiselivsnæringen* og *Hele Norge eksporterer* som skal stimulere til vekst i reiselivsnæringen.

Regjeringen publiserte i februar 2024 *Veikart for Reiselivsnæringen* med mål om å utvikle reiselivsnæringen til å bli en konkurransedyktig næring med lavt klima- og miljøavtrykk, skape verdier og tilby attraktive reisemål over hele landet. Veikartet skal være en løypemelding for regjeringens arbeid med reiselivspolitikken. For å nå disse målsettingene viser veikartet hvordan ulike tiltak og prosesser skal tilrettelegge for utvikling av reiselivstilbudet i Norge i en mer bærekraftig retning.⁷

Høsten 2023 ble reiselivsnæringen annonsert som en av satsingene i regjeringens *Hele Norge eksporterer*. Målet er å øke norsk eksport (utenom olje og gass) med 50 prosent innen 2030, sammenlignet med 2022-nivået. Dette er en eksportreform hvor myndighetene, næringslivet og virkemiddelapparatet i samarbeid skal finne løsninger som skal bidra til økt eksport. Inkluderingen av reiselivsnæringen skal bidra til økt eksport og mer konkurransedyktig reiselivsnæring som både er mer bærekraftig og lønnsom.⁸

Regjeringens veikart for reiselivsnæringen og inkluderingen av reiselivet i Hele Norge eksporterer legger stor vekt på å utvikle bærekraftige rammer for økonomisk utvikling i reiselivsnæringen. Initiativene er viktige tiltak for hele landet, og er et godt utgangspunkt for å stimulere til vekst i reiselivsnæringen i hele Norge.

⁷ Regjeringen (2024). Tilgjengelig [her](#).

⁸ Hele Norge eksporterer (2023). Tilgjengelig [her](#).

Det er et stort utnyttet potensial for reiselivet i Helgelandregionen

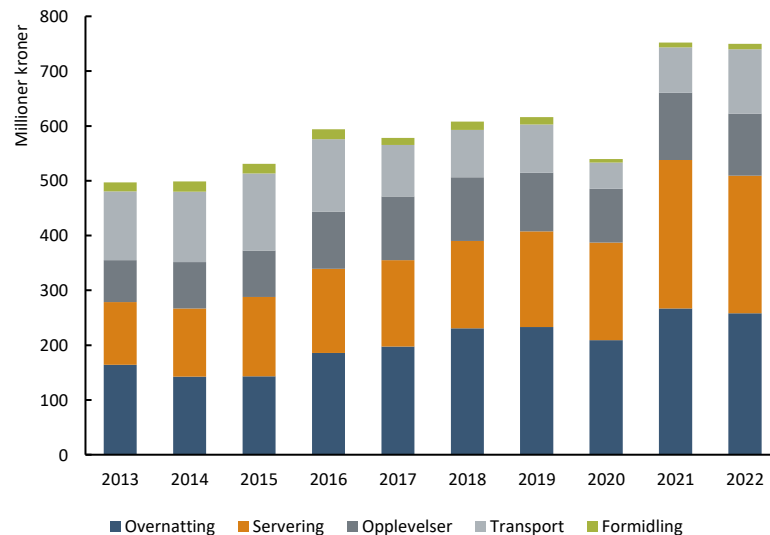
Reiselivsbedrifter defineres som en felles næring på grunnlag av en sterk komplementaritet i markedet. Næringen består av mange små bedrifter fra flere virksomhetstyper; hoteller, restauranter, transportselskaper, skiheiser, opplevelsesanlegg og butikker. Det som binder bedriftene sammen og gjør dem til reiselivsbedrifter, er det faktum at de lever av mennesker på reise. Reiselivskundene etterspør helhetlige produkter, hvor ofte overnatting, servering, transport og opplevelser inngår. Det innebærer at de ulike virksomhetstypene leverer komplementære produkter. Verdien av en opplevelse som Arven er derfor avhengig av hva slags tilbud som finnes i regionen og ikke-kommersielle natur- og kulturgoder i området. Vi begynner derfor med å se på status og utviklingen i det samlede reiselivet på Helgeland.

Som figuren til høyre viser var verdiskapingen i 2022 og 2021 på omtrent 750 millioner kroner og var med det på det høyeste nivået i løpet av den siste tiårsperioden. Siden 2013 har reiselivet vokst med 253 millioner kroner, tilsvarende 50 prosent. Innholdsbransjene overnatting, servering og opplevelser har stått for veksten, og særlig servering som har hatt en økning på 137 millioner kroner siden 2013.

I mulighetsstudien⁹ for Helgeland som Menon tidligere har gjennomført trekkes reiseliv frem som en av tre næringer i regionen med størst potensial for vekst. Ifølge studien kan omsetningen innen turismen firedobles mellom 2021 og 2035. Reiselivet på Helgeland har i dag tre viktige attraksjoner. Den første er øyriket med padling, fugleliv, fiske og sjømat. Den andre er fjellnatur med isbre, skimuligheter, toppvandring og grotteturer. Den tredje og siste er et næringsliv med stor opplevelsesinteresse, for eksempel besøk av oppdrettsanlegg og prosessindustri. Helgeland har i dag relativt små markedsandeler sammenlignet med sammenlignbare destinasjoner i Nord-Norge som Lofoten og Senja.

For å realisere det utnyttede potensialet må det jobbes systematisk og helhetlig med videreutviklingen av reiselivet i regionen. Det er allerede tegn på at viktige arbeider er i gang, blant annet gjennom forprosjektene for Vefsnaregionen og Nord-Helgeland.

Utviklingen i reiselivets verdiskaping i Helgelandregionen, fordelt på fem reiselivsbransjer. 2013-2022. Kilde: Menon Economics

⁹ Menon Economics (2021). Tilgjengelig [her](#).

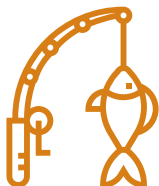
Reiselivet i Helgelandsregionen vil bli berørt av fire globale og nasjonale trender

Endringer i de reisendes holdninger og preferanser påvirker hvor og hvordan de ønsker å reise i fremtiden. Vi presenterer i det følgende fire viktig globale og nasjonale trender som vil ha betydning for Helgelandsregionens attraktivitet fremover.

Naturbasert reiseliv

Naturbaserte aktiviteter har i lang tid vært en av de raskest voksende formene for turisme. Norge har vært et attraktivt land for denne typen ferier og Nord-Norge spesifikt har hatt en viktig posisjon i disse markedene. Naturnære og naturforsterkende opplevelser kommer med stor sannsynlighet til å komme enda mer i fokus i tiden fremover, både nasjonalt og internasjonalt. Ifølge Innovasjon Norge kan det bli mer populært med aktiviteter som å sove under stjernene, oppleve stillhet, lære å så/høste, lære håndverk, landbruksferier og nordisk mat med mer. I tillegg har en annen gren av friluftslivet blitt mer "sportifisert" og fartsfylt, og med det et større behov for tilrettelegging og guiding. Helgeland vil kunne nyte godt av denne trenden fremover og være et attraktivt reisemål for mennesker som søker naturbaserte reiser. Særlig vil Helgeland kunne være attraktivt for reisende som søker roligere forhold og mindre besøkstrykk enn de mest populære områdene i Nord-Norge, eksempelvis Lofoten.

Nisjeturisme

Nisjeturisme handler om besøkende som velger destinasjon basert på spesifikke interesser, hobbyer og /eller tilknytning til et eget miljø. Dette kan for eksempel være fuglekikking, jakt, fluefiske, yoga, maraton osv. Ifølge forstudien for Nord-Helgeland er det for regionen nærliggende å satse på de mange fiskeferieturistene som bruker mesteparten av feriedagene til å fiske – enten dette er de typiske havfiskegjestene, sportsfiskere eller laksefiskere. En annen aktivitet kan være dykking, særlig innenfor en spesifikk form; grottedykking.

Reiselivet i Helgelandsregionen vil bli berørt av fire globale og nasjonale trender

«Slow tourism»

Med «slow tourism» menes økt fokus på ansvarlighet, bærekraft og samfunnsansvar på reise. De reisende har en økende bevissthet rundt de potensielt negative konsekvensene reiseliv kan ha på natur- og lokalsamfunn. Det medfører økt fokus på klimaavtrykk, sosial merkevareprofil, valg av sertifiserte bedrifter og forbruk på lokale premisser. I dette ligger også et ønske om å komme tettere på lokalsamfunnene som besøkes, noe som kan være til fordel for Helgeland ettersom det kan oppleves mindre turistifisert og dermed mer autentisk enn andre populære destinasjoner i Nord-Norge og resten av Norge.

Denne trenden gir også utslag i bruken av ulike transportformer. Det er blant annet forventet at flere vil reise med bil fremover, både i Norge og i Europa der avstandene til Norge er overkommelige. I Sentral-Europa foregår det i tillegg en stor satsing på togtilbudet og interessen i markedet er økende. I Helgeland går Nordlandsbanen gjennom hele regionen, og gir dermed området stor konkurransekraft med tanke på mer miljøvennlige reiser.

Kulturturen

Kulturturene er en av de turistgruppene som vokser hurtigst i verden. Kulturturene defineres som feriereisende som anser aktiviteter som kulinariske opplevelser og matopplevelser, besøk av historiske bygg, oppleve moderne kunst, oppleve festivaler og nasjonale feiringer, teater, museer, lokal kultur, og livet til lokalbefolkningen som svært viktig for reisen. De karakteriseres av å være voksne, velbemidlede og høyt utdannede. De har også et relativt høyt døgnforbruk sammenlignet med andre turister. De fleste "kulturturen" som kommer til Norge er interessert i kulturopplevelser i kombinasjon med naturopplevelser.

I Nord-Norge er om lag 60 prosent av norske og utenlandske feriereisende opptatt av kulturopplevelser.⁹ For denne gruppen vil for eksempel et besøkscenter som Arven i tett tilknytning til naturen være interessant.

⁹ Innovasjon Norge (2019). Tilgjengelig [her](#).

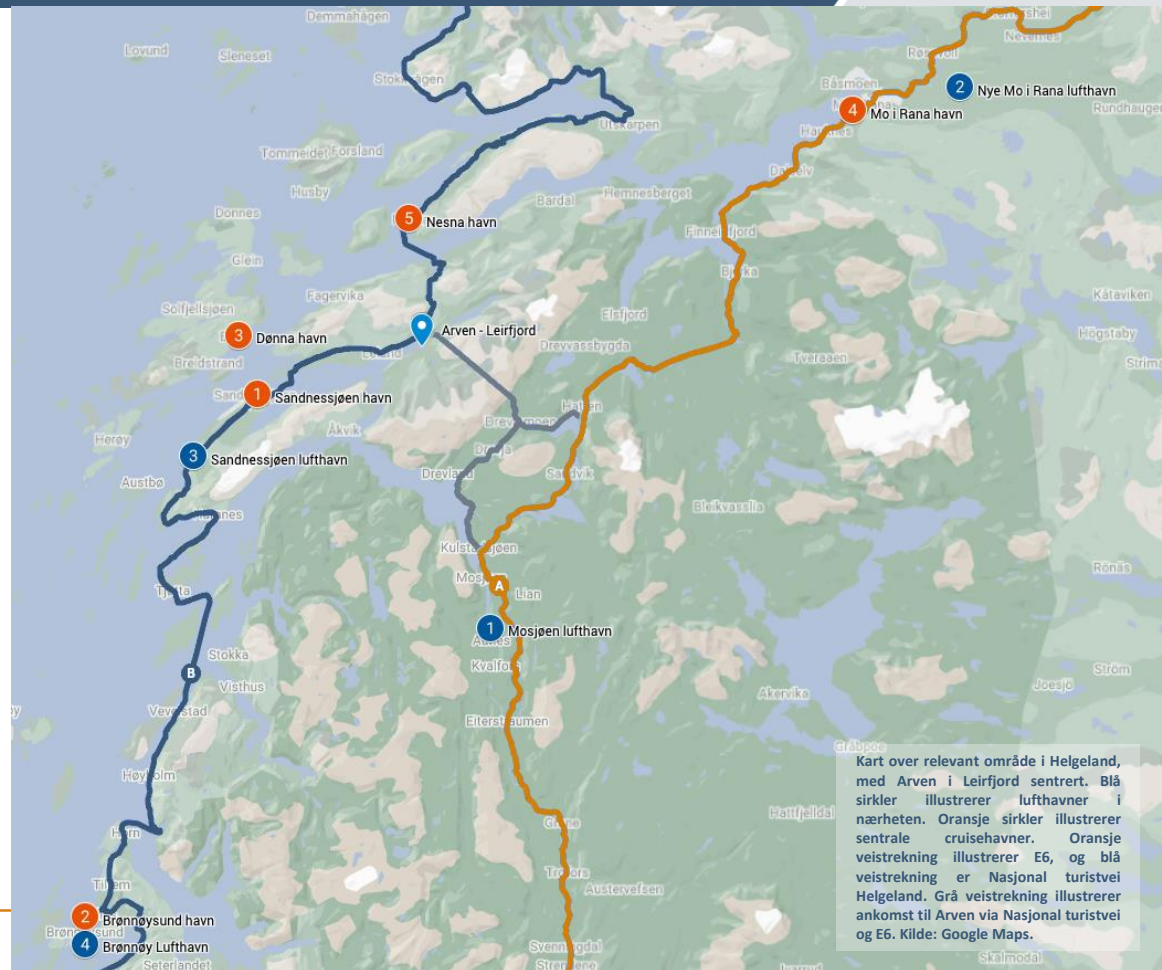
Arven er tilgjengelig via en rekke transportmidler

Arven skal bygges i Leirfjord kommune i Nordland, nærmere bestemt i foten av Forslandsdalen. Leirfjord kommune er sentralt plassert i Helgelandsregionen. For Arven som turistattraksjon innebærer dette at en rekke ulike turisttyper vil få tilgang til Arven, uten å måtte reise veldig langt. Her er både ankomst via fly, bil, tog og via sjøveien relevant.

Når det gjelder ankomst til Arven med fly finner vi at både Mosjøen lufthavn, Mo i Rana lufthavn, Brønnøyg lufthavn og Sandnessjøen lufthavn er i overkommelig avstand til senteret. I disse områdene finnes også cruisehavner som tar imot et stort volum cruisepassasjerer.

Veiinfrastrukturen i Helgelandsregionen spiller en sentral rolle i å knytte transportalternativene sammen, og tilgjengeliggjøre Arven for en rekke ulike turistgrupper. Gjennom Mosjøen og videre nordover retning Mo i Rana går E6 (oransje veistrekning (A) i kartet).

Blå veistrekning (B) i kartet til høyre illustrerer den Nasjonale Turistvegen Kystriksveien. Stekningen tiltrekker i dag mange tilreisende som et utgangspunkt for feriering, men den gir også tilgjengelighet til Arven for turister som ankommer ulike havner og flyplasser langs kysten, slik kartet illustrerer.

Kart over relevant område i Helgeland, med Arven i Leirfjord sentrert. Blå sirkler illustrerer lufthavner i nærheten. Oransje sirkler illustrerer sentrale cruisehavner. Oransje veistrekning illustrerer E6, og blå veistrekning er Nasjonal turistvei Helgeland. Grå veistrekning illustrerer ankomst til Arven via Nasjonal turistvei og E6. Kilde: Google Maps.

Ankomst via luftveien spiller en sentral rolle for Arven

For tilreisende til Arven vil trolig flytransport være blant de viktigste transportformene. Arvens markedsgrunnlag vil derfor i stor grad avhenge av tilgjengelige flyruter og hyppighet av flyavganger til relevante flyplasser i Helgelandsregionen. I Helgelandsregionen er det i dag flyplasser i Mosjøen, Sandnessjøen, Brønnøysund og Mo i Rana. Reiseavstanden fra flyplassene i Mosjøen, Sandnessjøen og Mo i Rana er alle under halvannen time fra Arvens plassering, mens det fra Brønnøysund flyplass er ca. 3 timer.

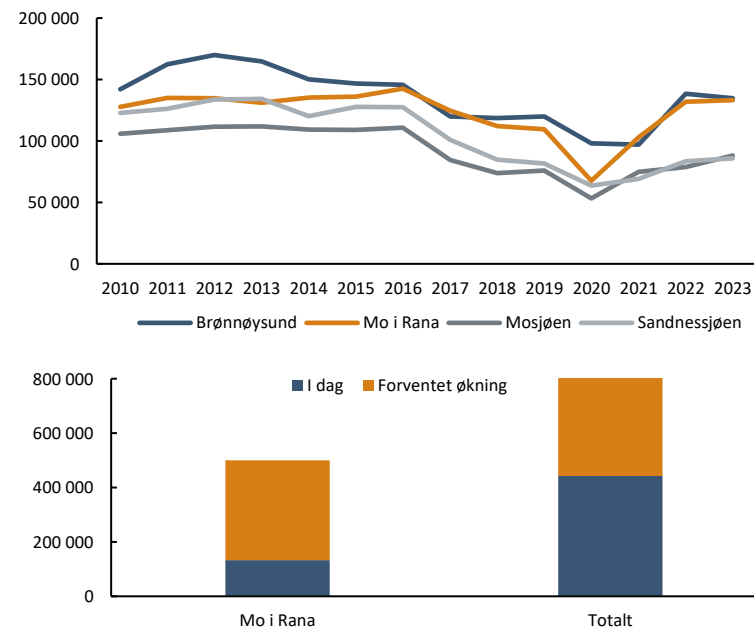
Ettersom det er flere flyplasser i Helgelandsregionen, er det potensielt god tilgjengelighet til Helgeland i dag. Til tross for dette er Helgelandsregionen den eneste regionen i Nord-Norge som ikke er en del av SAS og Norwegian sitt stamrutenett.

Figuren til høyre gir en oversikt over antall passasjerer ved ankomst og avgang til sentrale flyplasser i Helgeland i perioden 2010 til 2023. Mo i Rana og Brønnøysund flyplass har i store deler av perioden vært de mest trafikkerte flyplassene, og sto hver for 30 prosent av passasjerankomstene og -avgangene i 2023.

Med blikket rettet fremover, er det store forventninger til den nye flyplassen som er under utvikling ved Fagerlia, øst for Mo i Rana sentrum. Storflyplassen er ventet å være operativ i løpet av våren 2027, og skal være en katalysator for økonomisk vekst og forbedret samferdsel i regionen. Det er forventet at all eksisterende trafikk ved Mo i Rana flyplass overføres til den nye. Samtidig er det et mål om å øke passasjertrafikken til 500 000 passasjerer årlig i nærmeste fremtid gjennom opprettelsen av nye ruter. Dette tilsvarer en nær doubling i antall passasjerer til og fra regionen, sammenlignet med dagens nivå.

Den nye flyplassen i Mo i Rana er ventet å bli en sentral aktør i regionens samferdselsnettverk, hvor utenlandsruter også er aktuelt. Selv om det er for tidlig å si noe spesifikt om utenlandsaktiviteten, arbeides det med å etablere forbindelser til sentrale europeiske destinasjoner som Tyskland, England og Nederland, samt ruter til sydligere strøk. Det vil bety at Helgeland blir betydelig mer tilgjengelig for viktige utenlandsmarkeder.

Totalt antall passasjerer (øverst) ved ankomst og avgang ved ulike flyplasser i Helgelandsregionen, og forventning (nederst) til totalt antall passasjerer til Helgeland med ny flyplass. Kilde: SSB.no og Kunnskapsbyen Helgeland¹⁰

¹⁰ Turister som reiser videre fra en flyplass til en annen i Helgelandsregionen kan telles ved både ankomst og avgang. Det kan i enkelte tilfeller føre til dobbelttelling.

Kort vei fra Kystriksveien og E6 til Arven

For Arven vil god veinettinfrastruktur spille en sentral rolle i å tiltrekke seg turister. Et godt utformet veinett letter tilgjengeligheten, og forbedrer den potensielle reiseopplevelsen i området. Sannsynligheten for at turister faktisk velger destinasjonen som sitt reisemål øker jo enklere det er å ta seg til området.

For å vurdere hvor stort potensialet for turisme fra veitrafikken til Arven er, ser vi her på månedsdøgntrafikken (MDT) ved sentrale målepunkter i nærheten av Arven sin plassering i Leirfjord, henholdsvis ved Leland og Tøventunnelen. Vi fokuserer her kun på trafikken i retning Leirfjord. Dette er illustrert i figuren øverst til høyre. Forbi disse tellepunktene mot Leirfjord kjørte det i 2023 rett over 1 500 kjøretøyer per døgn i snitt. På disse tellepunktene toppet trafikken seg i løpet av sommerhalvåret, og var på sitt laveste i januar og desember.

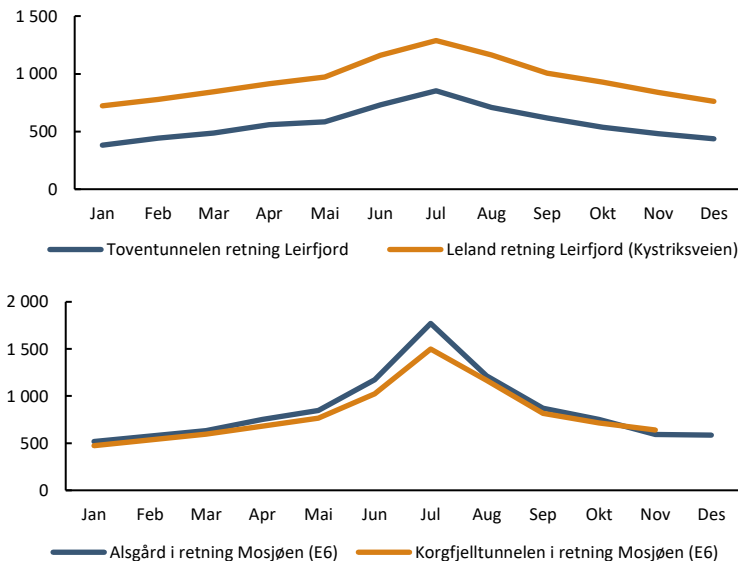
Tellepunktet ved Leland er på Kystriksveien som strekker seg fra Godsøystraumen i nord til Holm i sør. Strekingen er den lengste av de 18 nasjonale turistveiene i Norge. Arvens umiddelbare nærhet til den nasjonale turistveien har potensial til å dra nytte av synergier ved å tiltrekke seg reisende som allerede er på utkikk etter unike og minneverdige opplevelser langs kysten, hvor senteret kan fungere som et naturlig stoppested for turistene.

Arvens plassering er kun en 20 minutters kjøretur (ca. 30 kilometer) unna nærmeste avkjøring fra E6. I den sammenheng er det derfor interessant å se hvor stor trafikken av personbiler er i disse områdene. På sentrale tellepunkter langs E6 var det i 2023 om lag 1 600 passeringer i snitt per dag, som ytterligere forsterker veitrafikkens betydning for turismen til Arven, og området ellers. Vegvesenet har i tillegg arbeidet med å utbedre E6 i Helgelandsregionen de siste årene. Dårlig standard har over en lengre periode skapt større problemer for trafikantene, og påført lokalt næringsliv store kostnader. Prosjektet E6 Helgeland har derfor omhandlet bygging og utbedringer for 9,5 mrd. 2022-kroner, tilsvarende om lag 140 km vei. Utbedringene reduserer lengden på E6 gjennom Helgelandsregionen med om lag 6 km.¹¹ Hele E6 Helgeland-prosjektet skal være ferdigstilt i 2025.¹²

¹¹ Statens Vegvesen (2022). Tilgjengelig [her](#).

¹² Statens Vegvesen (2022). Tilgjengelig [her](#).

Øverst: Månedsdøgntrafikk kjøretøy under 5,6 meter ved sentrale tellepunkter i retning Leirfjord kommune i 2023. Nederst: Månedsdøgntrafikk for kjøretøy under 5,6 meter ved sentrale tellepunkter på E6 i 2023.* Kilde: Vegvesen.no

* Figur nederst mangler data for desember 2023 ved Korgfjelltunnelen i retning Mosjøen.

Flere cruisehavner i Helgelandsregionen har potensialet til å gi turiststrømmer til Arven

Cruiseturismen spiller en sentral rolle i Nordland fylkes reiselivsnæring, og har mange reisemål som har vært attraktive for cruiseturister fra hele verden i en årrekke. Blant cruisedestinasjonene i Nordland fylke finner vi at en rekke av disse befinner seg i Helgelandsregionen. I Helgelandsregionen finner vi cruiseanløp til Brønnøyg, Træna, Vega, Alstahaug, Bindal, Rana, Dønna, Nesna, Lurøy og Rødøy i løpet av perioden 2011 til 2023. Dette innebærer at det er en betydelig tilkomst av cruisepassasjerer til regionen årlig. Cruiseturismen har potensial til å spille en sentral rolle for Arven i Leirfjord. I den sammenheng vil avstanden fra havnene til Arven og skipenes liggetid være sentrale faktorer.

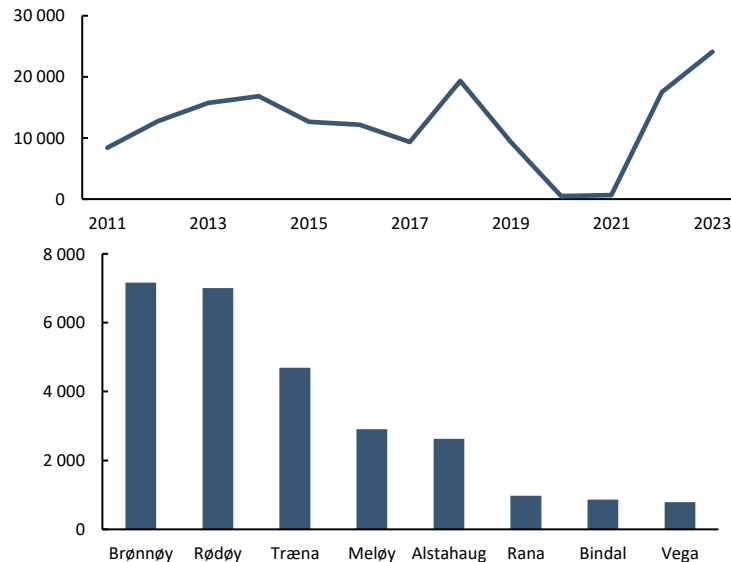
Cruiseturismen til ulike destinasjoner i Helgelandsregionen har siden 2011 variert uten en tydelig trend. I årene før pandemien varierte årlige cruiseanløp til regionen mellom 20 og 40 anløp. I 2023 har dette tallet økt til nærmere 90 anløp. Tilsvarende trend finner vi når det gjelder antall passasjerer som ankommer havnene i Helgeland, hvor også i dette tilfellet 2023 var det sterkeste året, med 24 000 cruisepassasjerer ved anløp til havnene i Helgelandsregionen.

Som nevnt avhenger besøkspotensialet til Arven av avstandene til havnene og skipenes liggetid. Rederier tilbyr ofte et bredt utvalg av utflukter, og fellesnevneren er at avstanden til opplevelsene ikke kan være for langt unna. Det er kun havnene i Sandnessjøen, Nesna, Dønna og Mo i Rana som ligger under 2 timer kjøring unna Arven. For 2024 finner vi blant annet cruiseankomster til Mo i Rana (Rana) med liggetid på nærmere 9 timer og ankomst til Sandnessjøen (Alstahaug) med liggetid på mellom 8 og 11 timer.¹³ Den lange liggetiden gir anledning for cruisepassasjerene til å rekke en utflykt til Arven.

I tillegg til konvensjonelle cruisereiser, vil turister som reiser Kystrutene kunne stoppe ved en rekke havner langs Helgelandskysten. Disse havnene er blant annet i Brønnøysund, Sandnessjøen og Nesna. Stoppene ved havnene i Helgelandsregionen har kort varighet, på mellom 10 og 15 minutter, som gjør at utflukter til Arven per i dag er urealistisk. Likevel er det mulig for passasjerene å gå av og eventuelt reise videre med en annen båt senere. Stoppene i disse havnene er derfor med på å tilgjengeliggjøre regionen for turister som går i land ved destinasjonene, eller går om bord.

¹³ CruiseDig (2024). Tilgjengelig [her](#) og [her](#).

Antall cruisepassasjerer ved anløp til havner i Helgelandsregionen i perioden 2010-2023 (øverst) og cruisepassasjerer til kommuner i Helgelandsregionen i 2023 (nederst). Kilde: Kystdatahuset.no

Nordlandsbanen er en viktig transportåre gjennom Helgeland

Fra Trondheim til Bodø går Nordlandsbanen, som er en jernbanestrekning på om lag 730 kilometer. Nordlandsbanen spiller en sentral rolle i kommunikasjonen mellom Trondheim og Bodø. Samtidig som jernbanestrekningen er en viktig transportåre for reisende, tilbyr også strekningen unike og naturskjønne reiseopplevelser. Blant severdighetene langs jernbanestrekningen finner man Trondheimsfjorden og De Syv Søstre, høye fjell, og dype daler.

Arven sin plassering i Leirfjord kommune gjør togtransport til en relevant transportform. Per i dag har Nordlandsbanen stoppestasjoner blant annet i Mosjøen og Mo i Rana, hvor reiseveien til Arven er på henholdsvis 40 minutter, og 1 time og 18 minutter. Fra Trondheim er reiseveien med tog til Mosjøen på om lag 5,5 timer, og nærmere 7 timer dersom man tar toget helt til Mo i Rana.

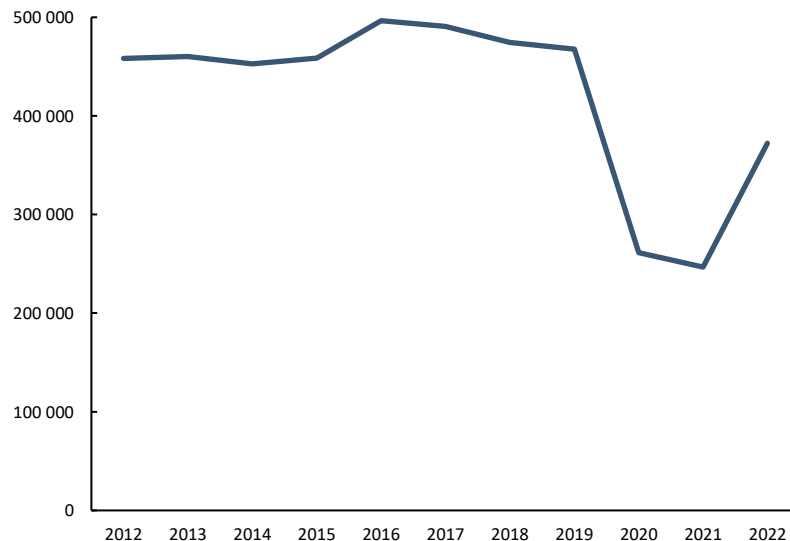
Nordlandsbanen er en trafikkert jernbanestrekning. I 2022 var det over 372 000 passasjerer (påstigninger) som reiste med Nordlandsbanen, uavhengig av strekning og destinasjon. For perioden 2012 til 2022 var det flest påstigninger i 2016. Dette året var det nærmere 497 000 påstigninger på Nordlandsbanen. Det årlige antall påstigninger har dermed falt med 25 prosent i perioden 2016 til 2022.

Siden juni 2020 driftes Nordlandsbanen av svenske SJ. SJ har ytret flere ambisjoner for strekningen, hvor økt kapasitet og lengre tog er sentralt blant disse. Det gir et potensial for økt trafikk til Helgelandsregionen, og særlig i lys av at togtransport kan bli mer populært i årene fremover.

Transport er den største driveren av klimagassutslipp av alle reiselivsbransjene. Gjennom *Veikart for Reiselivet* beskrives det tiltak for å redusere trafikkvolum/transportmengde, samt flytte trafikk over til mer utslipps- og energieffektive transportformer. Her har tog potensialet til å spille en sentral rolle, hvor overføring av transport fra bil og fly til tog er realistisk. Det arbeides samtidig med å tilrettelegge for reise med tog og hele transportturen gjennom EnTur-tjenesten, som skal være den eneste plattformen folk betaler gjennom.¹⁴

¹⁴ Regjeringen (2024). Tilgjengelig [her](#).

Antall påstigninger på Nordlandsbanen, for perioden 2012 til 2022. Kilde: SSB.no

Arven ligger sentralt i Helgelandsregionen og har tilgang på flere overnattingsmuligheter i nærheten

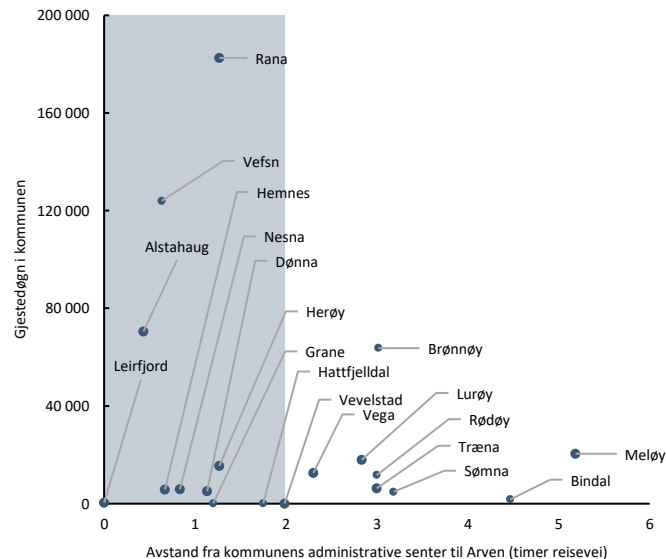
Mange av de besøkende til Arven vil benytte seg av overnattingsmulighetene som er tilgjengelige i området. Overnattingstilbudet i området gir en indikasjon på områdets evne til å ta imot turister som ønsker å enten utvide oppholdet sitt på grunn av Arven eller nye turister som kommer til regionen for å besøke Arven. I tillegg kan dette gi indikasjoner på hvor det i dag er betydelig eksisterende reiselivsaktivitet som kan komme Arven til gode. For å forstå dette bedre ser vi på det nåværende nivået av gjestedøgn i Helgelandsregionen opp mot avstanden til Arvens plassering i Leirfjord.

Vi finner at Helgelandsregionen i 2023 hadde om lag 550 000 kommersielle gjestedøgn fordelt på sine 18 kommuner (19 inkl. Meløy). Nivået av kommersielle gjestedøgn varierer betraktelig på tvers av Helgelands kommuner, slik figuren til høyre illustrerer. Geografisk sett er Leirfjord kommune sentralt plassert i Helgelandsregionen, og vi finner at om lag 80 prosent av de kommersielle gjestedøgnene for 2023 i Helgelandsregionen finner sted ved overnattingssteder som befinner seg under to timer kjøring unna. Blant disse stedene finner vi Mo i Rana i Rana kommune, Mosjøen i Vefsn kommune og Sandnessjøen i Alstahaug kommune.¹⁵

Samtidig som en rekke kommuner med relativt mange overnattinger befinner seg innen rimelig kjøreavstand til Arven, er det også relevant å vurdere områdenes kapasitetsutnyttelse. Uten økning i overnattingstilbudet vil Arven være avhengig av at det er ledige senger i nærområdet. For Helgelandsregionen som helhet var kapasitetsutnyttelsen på 49 prosent i 2023, som er noe lavere enn for årene før COVID-pandemien (53 prosent i 2019). Denne kapasitetsutnyttelsen finner vi at er på nivå med andre reiselivsregioner, som Lofoten, Senja-regionen og Nord-Norge som helhet, på henholdsvis 48, 53 og 50 prosent. Kapasitetsutnyttelsen varierer også på tvers av årets sesonger, hvor utnyttelsen er høyest i sommerhalvåret. I løpet av vinterhalvåret svinger kapasitetsutnyttelsen i Nord-Norge mellom 20 og 60 prosent. Dette innebærer at potensialet for økt turisme er størst utenfor sommersesongen.

Selv om en betydelig andel av det store overnattingstilbudet i Helgelandsregionen er innenfor rimelig avstand til Arven, er det tidligere beskrevet at det i Helgelandsregionen er behov for økt overnattingskapasitet og variasjon i utvalget.¹⁶ Som et svar på dette, planlegges det for overnattingsmuligheter ved Arven. Her ønsker man å etablere 25 overnattingsenheter med dobbeltseng, som skal by på overnattingsopplevelser i Forslandsdalen.

Antall kommersielle gjestedøgn i 2023 i Helgelandsregionens kommuner*, sammenlignet med kjøreavstand fra Arvens plassering i Leirfjord kommune. Kilde: Statistikknett.no og SSB.no. Kjøreavstand hentet fra Google Maps.

* Kommersiell gjestedøgn på kommunenivå er estimert basert på overnattingsomsetning i kommunene i Helgelandsregionen.

¹⁵ Gjestedøgnstall fordelt på kommunenivå i Helgelandsregionen er estimert ved hjelp av vektet omsetning fra overnattingsbransjen på kommunenivå i regionen.

¹⁶ Menon Economics (2021). Tilgjengelig [her](#).

Stor variasjon i besøkstall hos andre formidlings- og opplevelsessentre i Nordland

For å best mulig kunne vurdere hvilke besøkstall Arven kan forvente i løpet av et år, er det nyttig å se hvilke tilbud og besøkstall sammenlignbare sentre har eller forventer. Dette gir en indikasjon på hvor mange mennesker som kan være interessert i tilsvarende opplevelser i området. I figuren til høyre presenteres besøkstall for sammenlignbare attraksjoner med lignende tematikk som Arven i Nordland (blått) og utenfor Nordland (oransje). Vi beskriver nå noen av de mest sammenlignbare sentrene for Arven.

Skrei Opplevelsessenter skal bli et opplevelsessenter i Lofoten med fokus på kunnskapsformidling om lofotfiske og spesifikt skrei. Senteret vil by på både utstillinger, aktiviteter og kultur, i tillegg til forskning og utvikling. Senteret søker også å fungere som en regional og nasjonal nettverksbygger.

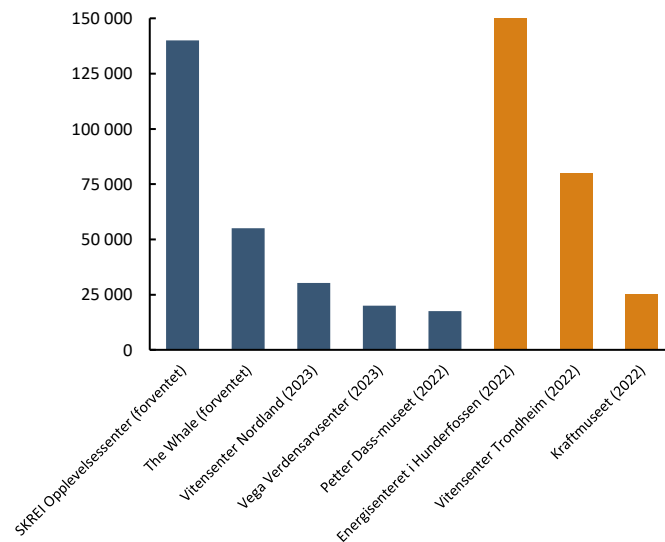
The Whale skal bli et opplevelsessenter som gjennom vitenskap og kunst skal hylle hvalen og dens bånd med mennesker. Senteret søker å gi økt bevissthet, inspirere til læring, og ta vare på hvalene og havet. Senteret vil formidle kunnskap om hvalers biologi, evolusjon, adferd, samspill med mennesker, deres rolle i økosystemet og havet som ressurs. Senteret vil også utvikle undervisningsopplegg i samarbeid med skoler og opplæringsinstitusjoner.

Vitensenter Nordland er et av 13 regionale vitensentre i Norge. Fellesnevneren for sentrene er populærvitenskapelig opplevelses- og læringscenter innen matematikk, naturvitenskap og teknologi, der besøkende lærer ved å eksperimentere selv. I Nordland er hovedfokuset Nordlands naturressurser, teknologi og digitalisering.

Vega Verdensarvsenter er et formidlingscenter om hvordan ærfugldrift og fiskeribondeliv har gitt Vegaøyene Verdensarvsstatus. Vegaøyene er plassert på UNESCO's verdensarvsliste på grunn av sitt unike kulturlandskap. Senteret formidler hvordan generasjoner av fiskere og bønder gjennom de siste 1 500 år har opprettholdt en bærekraftig levemåte i et værhardt område.

Også utenfor Nordland fylke finner man sentrale formidlingscenter, som **Energisenteret i Hunderfossen**, **Vitensenter i Trondheim** og **Kraftmuseet i Tyssedal**. Fellesnevneren for disse formidlings- og opplevelsessentrene er fokus på læring om energi, naturvitenskap, teknologi og matematikk.

Besøkstall ved andre relevante sentrale formidlings- og opplevelsessentre. Oransje søyler indikerer opplevelsessentre utenfor Nordland. Kilde: Besøksentrenes hjemmesider og oppdragsgiver

Vi estimerer at Arven vil ha 86 000 besøk i 2030

Som vist på forrige side er det stor bredde i besøkstillene til Arvens sammenlignbare sentre. På den ene enden har vi Petter Dass-museet med nesten 18 000 besøkende årlig, og på den andre enden Energisenteret i Hunderfossen med 150 000 besøkende. Arvens besøkstill vil nok ligge et sted mellom ytterpunktene, men nøyaktig hvor er det vanskelig å si med sikkerhet. Basert på den samlede innsikten tidligere i dette kapittelet vil vi likevel forsøke å estimere Arvens årlige besøkstill.

Tematisk er Arven sammenlignbart med alle de presenterte sentrene. Det er likevel mange faktorer som kan påvirke besøkstillene til sentrene, blant annet turist- og befolkningsgrunnlaget i området, tilbudstype og -bredde, besøkssammensetning og etableringsår.

Det er flere faktorer som taler for at Arven har et relativt høyt besøkspotensial. For det første har Arven en relativt stor bredde i tilbudet. I tillegg til å tilby interaktive installasjoner og utstillinger, kan besøkende gå tur i et flott landskap, og besøke kraftverket som er tilknyttet besøkssenteret. Dermed er tilbudet mer variert og helhetlig, og besøkende kan bruke mer tid i området sammenlignet med mange andre opplevelsessentre. For det andre vil Arven være attraktivt for mange besøksgrupper. I tillegg til å tiltrekke seg tilreisende og lokalbefolkningen, legges det opp til betydelig volum av faglige samarbeidspartnere, aktører fra det lokale og regionale næringslivet, samt skoleklasser. Den tredje grunnen til at Arven kan vente relativt mange besøkende er at Arven vil være interessant fra et arkitektonisk ståsted som vil gjøre senteret til en attraksjon i seg selv. Den fjerde og siste grunnen er at senteret vil være nytt og derfor ha mer moderne utstillinger enn eldre sentre.

Samtidig mener vi det ikke er grunn til å tro at Arven kan forvente like høye besøkstill som Energisenteret i Hunderfossen og Vitensenteret i Trondheim. Det handler i hovedsak om at det i utgangspunktet er befolkningsgrunnlag i Leirfjord sammenlignet med Trondheim og Lillehammer og at antall tilreisende og mennesker på gjennomfart er mer begrenset.

Vi vurderer at opplevelsessenteret som er mest sammenlignbart med Arven er The Whale. De er begge et helhetlig opplevelses- og kunnskapscenter med interessant arkitektur, de er tett på naturen, områdene rundt har i utgangspunktet lignende besøkstrykk, de har en kunnskapsprofil som er relevant for skoleklasser, og de vil begge trolig bli bygget de nærmeste årene. Samtidig tror vi at Arven kan ha et noe høyere besøkstill. Årsakene til det er blant annet at Arven trolig vil ha større tiltrekningskraft på næringsliv og faglige samarbeidspartnere. Arven har i tillegg friluftslivsaktiviteter, og større tilgjengelighet gjennom fly og vei. The Whales forventede besøkstill er 60 000 i 2026. Dersom Arven settes i drift allerede i 2027, forventer vi besøkstill på om lag 70 000 dette året.

Når vi skal fremskrive besøkstallet frem til analyseåret som er 2030, må vi også ta hensyn til hvordan dette vil påvirkes av de store linjene. Menon har tidligere beregnet prognoser for reiselivet frem til 2030. Ifølge prognosene vil bransjen for opplevelser og kultur øke med 22 prosent mellom 2026 og 2030 nasjonalt. Vi tror at de nasjonale prognosene er noe konservative for Arven. Årsakene til det er både at potensialet i Helgelandsregionen er relativt stort og at tilgjengeligheten til Arven vil øke med ny flyplass. Mulighetsstudien¹⁸ på Helgeland viser på sin side til at reiselivet i regionen *kan* vokse med 42 prosent i samme periode. Dette anslaget viser kun til et potensiale som vil kreve betydelig innsats for å bli realisert. Dette kan derfor i realiteten være for ambisiøst. Vi finner det derfor rimelig at veksten i besøkstallet vil ligge et sted mellom disse anslagene. Dersom vi legger til grunn at veksten for besøkstallet vil ligge midt mellom de to estimatene, altså på 32 prosent, betyr det om lag 86 000 besøk i 2030.

Vi vurderer også at det ikke er noen begrensninger i kapasiteten på transport eller overnatting som vil hindre realiseringen av estimatet.

¹⁸ Menon Economics (2023). Tilgjengelig [her](#).

Ifølge et realistisk scenario vil besøkstallet på Arven gå fra om lag 70 000 i 2027 til 122 000 i 2035

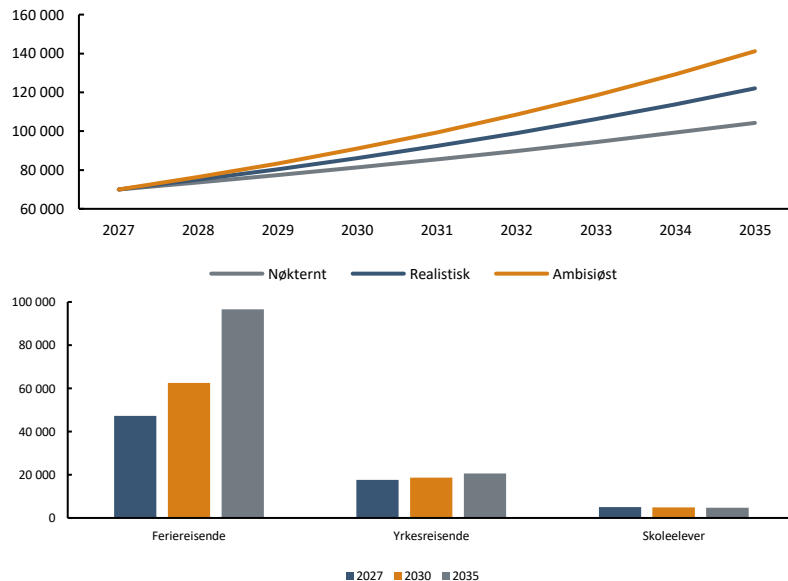
Det er som tidligere nevnt knyttet betydelig usikkerhet til utviklingen i antall besøkende til Arven i årene som kommer. For å belyse konsekvensene av ulike vekstbaner, har vi laget tre scenarier; nøkternt, realistisk og ambisiøst. Den oransje linjen i figuren til høyre (øverst) viser det ambisiøse scenariet. Det legger til grunn at reiselivet utvikler seg som skissert i Menons mulighetsstudie for Helgelandsregionen, det vil si en årlig vekst på rett i overkant av 9 prosent. Dette scenariet baserer seg på en firedoblet omsetning i reiselivet innen 2035, sammenlignet med 2019-nivået. Det nøkterne scenariet legger til grunn at besøkstallet til Arven utvikler seg i takt med Menons nasjonale prognoser for opplevelser og kultur. Det tilsier en vekst på om lag 5 prosent årlig. Det realistiske anslaget legger seg på midten mellom det nøkterne og ambisiøse scenariet og tar utgangspunkt i en vekst på om lag 7 prosent årlig.

Ifølge et realistisk scenario vil det være omtrent **122 000 besøkende ved Arven i 2035**. Ifølge det nøkterne og ambisiøse anslaget vil tilsvarende besøkstall være på henholdsvis 104 000 og 141 000.

De besøkende til Arven kan deles inn i tre turisttyper; feriereisende, yrkesreisende og skoleelever. Figuren nederst til høyre illustrerer forventninger til vekst blant de ulike gruppene av besøkende gitt det realistiske scenariet. Fordelingen i 2027 mellom gruppene tar utgangspunkt i gjeldende fordeling mellom kommersielle gjestedøgn i Helgelandsregionen, samt forventning til andelen skoleelever i tilsvarende opplevelsessentre. Vi finner at feriereisende vil utgjøre den største gruppen til Arven, etterfulgt av yrkesreisende og skoleelever. Fremover forventer vi også at det vil være sterkest vekst blant gruppen feriereisende, målt i antall turister. Forventningen til vekst i gruppene yrkesreisende tar utgangspunkt i Menons prognoser for reiselivet og skoleklasser baseres på SSBs prognoser for befolkningsutvikling i Nordland for personer under 25 år¹⁷, og legger opp til en stabil utvikling i antall skoleelever. Øvrige besøkende tilskrives derfor fritidsreisende. Ifølge framskrivningene vil antall feriereisende doble seg, fra 47 000 i 2027 til 97 000 i 2035. Antall yrkesreisende forventer vi at vil vokse fra 18 000 i 2027 til 21 000 i 2035.

¹⁷ SSB (2023). Tilgjengelig [her](#).

Øverst: Scenarier for besøkende til Arven for perioden 2027-2035, med både nøkternt, realistisk og høyt vekstanslag. **Nederst:** Fremskrevet antall besøkende til Arven iht. realistisk scenario fordelt på type besøkende, for årene 2027, 2030 og 2040. Kilde: Menon Economics

4

Ringvirkningsanalyse

Investeringene ved Arven vil gi 120 millioner kroner i verdiskaping og sysselsette 143 hel- og deltidsansatte

Utbygging av Arven krever gjennomføring av store investeringer. Samlet sett ligger investeringene forbundet med Arven og tilhørende infrastruktur på om lag 157 millioner kroner (ekskludert avgifter). Investeringene vil omfatte en rekke aktiviteter og prosjekter, hvor både nye bygninger, utbedring av veier og bygging av park og bro inngår. Investeringene inkluderer også utbygging av nytt overnattingstilbud, og innkjøp av nødvendig materiell og utstyr. For å kunne realisere Arven planlegges det for bruk av både lokale, regionale og nasjonale leverandører. Disse investeringene vil dermed gi betydelige økonomiske ringvirkninger for Leirfjord kommune, det bredere næringslivet i Helgelandsregionen, samt Norge forøvrig.

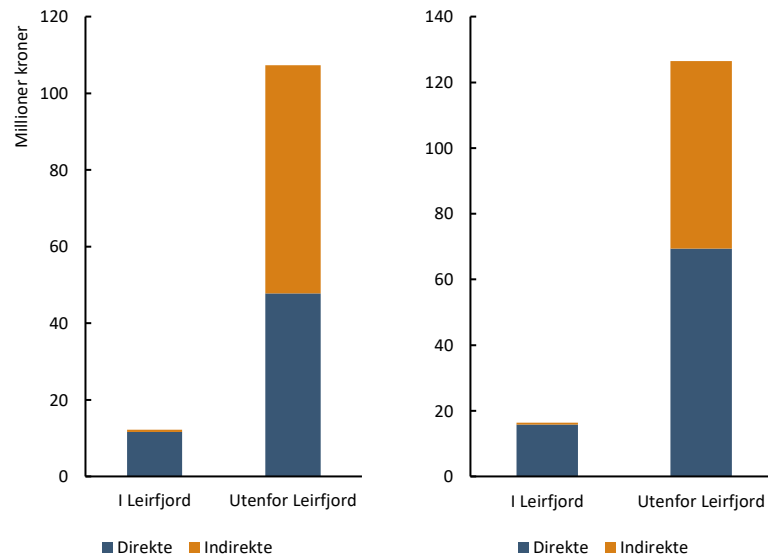
Totalt sett beregner vi at investeringsaktivitetene forbundet med Arven vil understøtte en **samlet verdiskaping på 120 millioner kroner**. Av disse er 60 millioner kroner direkte verdiskaping, mens resterende 60 millioner kroner er indirekte verdiskaping i verdikjeden. Vi beregner samtidig at 12 millioner kroner i direkte verdiskaping skapes i Leirfjord, og ca. 600 000 kroner i indirekte verdiskaping i kommunen.

Store innkjøp planlegges å gjøres utenfor Leirfjord. Investeringene vil legge grunnlaget for om lag 48 millioner kroner i direkte verdiskaping i andre deler av landet, i tillegg til 60 millioner kroner i indirekte verdiskaping. Dette innebærer at om lag 90 prosent av verdiskapingseffektene tilfaller områder utenfor Leirfjord.

På samme måte som for verdiskapingseffektene, vil investeringene ved Arven understøtte sysselsetting både lokalt og andre steder i Norge. Totalt sett vil investeringene understøtte om lag **143 hel- og deltidsansatte**. Her beregner vi at 16 vil finne sted i Leirfjord og 126 finne sted utenfor Leirfjord kommune. 85 sysselsatte vil være direkte tilknyttet aktørene som investeringene anskaffes av, mens 58 hel- og deltidsansatte vil være indirekte tilknyttet investeringsaktivitetene, både i Leirfjord og utenfor Leirfjord kommune.

De økonomiske effektene av investeringene vil være gjeldende i perioden investeringene finner sted og vil dermed være midlertidige.

Direkte og indirekte verdiskapings- (venstre) og sysselsettingseffekter (høyre) i Leirfjord og utenfor Leirfjord som følge av utbyggingsaktiviteter ved Arven. Kilde: Menon Economics

Ved Arven er det ventet mellom 10 og 21 millioner kroner i årlig omsetning

Det foreligger usikkerhet rundt omfanget til den årlige omsetning man kan forvente for Arven. I den sammenheng har Arven utarbeidet tre scenarier til forventet årlig omsetning. Scenariene spenner seg mellom 10 (lav) og 21 millioner kroner (høy).

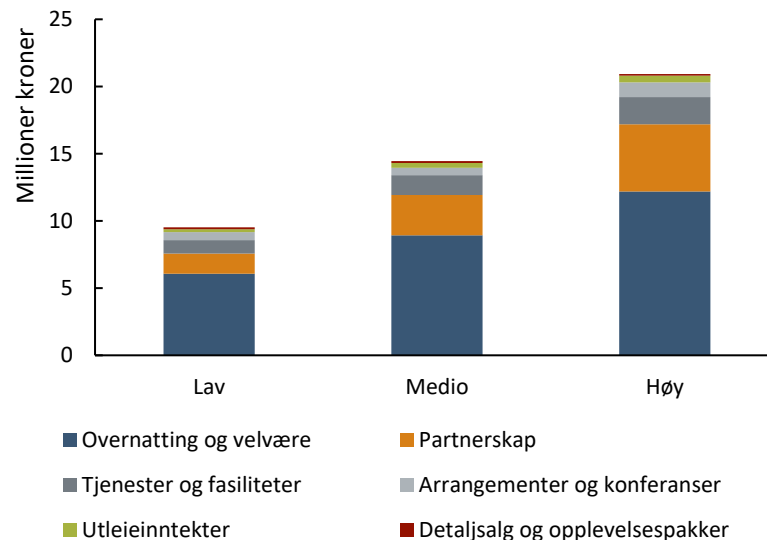
Omsetningen til Arven er ventet å stamme fra en rekke ulike kilder. Disse kildene knytter seg til overnatting og velvære, tjenester og fasiliteter, utleieinntekter, partnerskap og sponsorinntekter, arrangementer og konferanser, samt butikksalg og salg av opplevelsespakker.

Slik figuren til høyre illustrerer er det omsetning knyttet til overnatting og velvære som ventes å utgjøre majoriteten av omsetningen til Arven. På tvers av scenariene er omsetning knyttet til overnatting og velvære ventet å utgjøre godt over 50 prosent av omsetningen. Videre er det ventet at partnerskapsinntekter vil utgjøre mellom 15 og 25 prosent av inntektene. Øvrig inntekter vil dermed utgjøre om lag 20 prosent på tvers av scenariene.

Forutsetningene som ligger til grunn for de ulike scenariene tar utgangspunkt i forventninger til belegg og døgnpris for overnatting, samt antall salg knyttet til detaljhandel og opplevelser.

Til ringvirkningsanalysen legger vi til grunn medio-scenariet.

Årlige salgsinntekter til Arven i et lavt, medio og høyt scenario, fordelt på inntektskategorier. Kilde: Arven

Besøkende til Arven vil føre til økt reiselivsaktivitet i regionen

Når Arven er fullt operativ forventer vi at anlegget vil føre til turistaktivitet fra både fjern og nær. Økt reiseaktivitet medfører at besøkende vil kjøpe varer og tjenester av lokale og regionale aktører som gir økonomiske ringvirkninger i regionen.

For å beregne hvilke økonomiske effekter som kan tilskrives Arven må vi vurdere hvor mye aktivitet som vil bli utløst av Arven alene. Vi må derfor spørre oss om hva som ville skjedd i fraværet av Arven og som dermed skyldes andre faktorer. Dersom aktiviteten ville funnet sted gitt at etableringen av Arven ble gjennomført, men ikke ville skjedd uten, tilskriver vi effekten til Arven.

Arven kan hovedsakelig ha tre ulike effekter på de tilreisende besøkende:

- 1. Arven utløser reisen:** Det er sannsynlig at noen besøkende vil gjennomføre en reise i Helgelandsregionen på grunn av Arven. Dermed vil alt deres forbruk i regionen kunne tilskrives etableringen av Arven.
- 2. Arven forlenger oppholdet i regionen:** Vi forventer at noen besøkende ville dratt til Helgelandsregionen både med og uten Arven, men at de forlenger oppholdet dersom Arven finnes. For disse besøkende vil forbruk knyttet til forlengelsen av reisen kunne tilskrives Arven.
- 3. Arven har ingen betydning for reisen:** Etableringen av Arven har ingen konsekvenser for at reisen skjer i utgangspunktet, lengden på reisen, eller nivået på forbruket. For denne gruppen, i tillegg til lokal- og regionalbefolkningen, teller vi ikke med forbruket *utover* det som brukes på Arven.

Turistenes forbruk som kan tilskrives Arven vil legge grunnlaget for ringvirkninger i form av økt verdiskaping og sysselsetting hos bedriftene i regionen.

Vi forventer at 46 700 nye gjestedøgn kan tilskrives etableringen av Arven

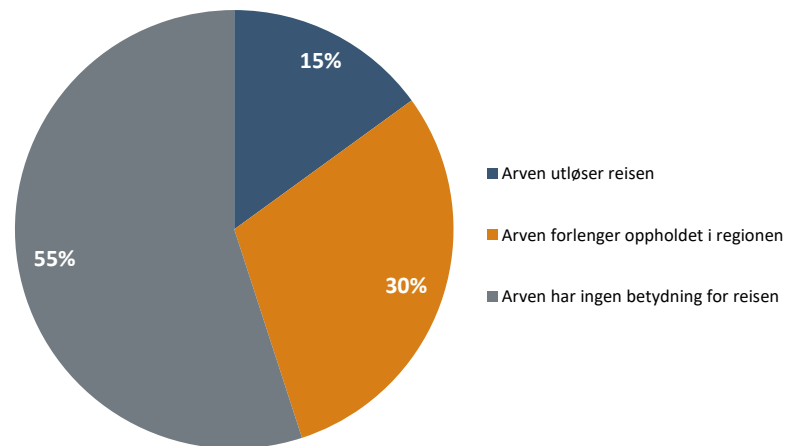
For å kunne beregne verdiskapings- og sysselsettingseffekter av den økte turismen utover det direkte forbruket på Arven, tar vi utgangspunkt i forventet antall besøkende til Arven. Videre antar vi at Arven utløser reisen for 15 prosent av de besøkende, og at de oppholder seg i gjennomsnitt 2,5 døgn i regionen. 30 prosent av de besøkende antar vi er personer som forlenger oppholdet sitt i regionen. Blant disse forventer vi at halvparten vil forlenge oppholdet sitt med 5 timer, mens resterende halvdel vil bli ett døgn til. De resterende 55 prosent besøkende er gjester som velger å besøke Arven uten å forlenge oppholdet sitt i regionen. Disse besøker dermed Arven på bekostning av andre opplevelser i regionen. Dette inkluderer også skoleklasser og lokalbefolkning. Disse forutsetningene er basert på erfaringer fra analyser av andre attraksjoner.

Totalt sett forventer vi at besøkende til Arven vil generere **46 700 nye gjestedøgn**. Her vil om lag 6 400 av dem finne sted på Arvens overnattingstilbud, mens resterende forventer vi at vil tilfalle overnattingstilbud andre steder i Helgelandsregionen.

Vi forventer videre at turistene vil ha forbruk utover forbruket ved Arven. I tilfellene hvor Arven utløser reisen forventer vi noe ulikt øvrig forbruk avhengig av om den besøkende overnatter på Arven eller ikke. Årsaken til det er at mye av forbruket deres vil gå til Arven direkte, blant annet gjennom serveringstilbudet, og derfor allerede er fanget opp i analysen. For dem som ikke overnatter ved Arven forventer vi et standard døgnforbruk for en turist.

Personene som utvider oppholdet sitt forventer vi at har det samme døgnforbruket for det ekstra døgnet som de besøkende der reisen blir utløst av Arven. For personer som utvider oppholdet sitt med i gjennomsnitt 5 timer har naturlig nok et forbruk som er proporsjonalt med tiden de bruker i regionen.

Fordelingen av hvordan de besøkende blir påvirket av etableringen av Arven som er lagt til grunn i ringvirkningsanalysen. Kilde: Menon Economics

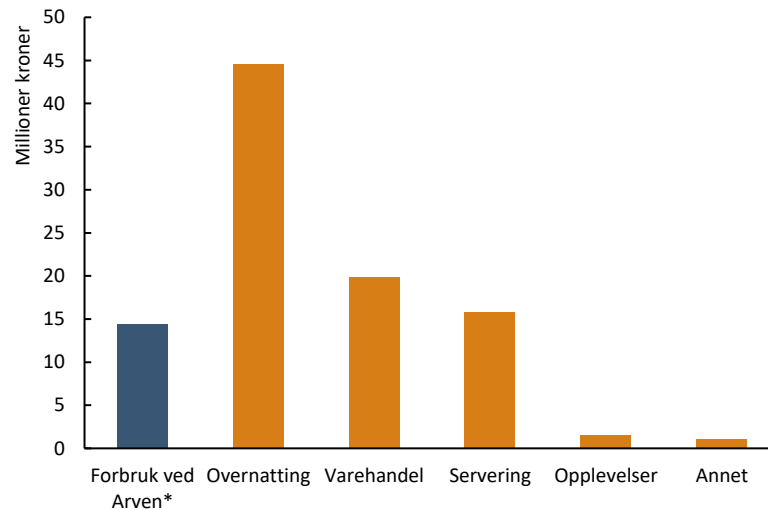
Tilrettelegging av Arven ventes å gi 97 millioner kroner i årlig turistforbruk i Helgelandregionen

Den økte turismen til Leirfjord kommune som følge av Arvens etablering vil føre med seg økt omsetning av en rekke varer og tjenester i Leirfjord, men også i områdene rundt. Som vist på forrige side forventer vi at dette vil komme i tillegg til forbruket direkte ved Arven.

Med utgangspunkt i forutsetningene beskrevet på forrige side, forventer vi at turistene som besøker Arven vil legge igjen totalt 97 millioner kroner i årlig forbruk hos ulike aktører innen overnatting, varehandel, servering, opplevelser og transport.

Figuren til høyre illustrerer forventet omsetning både direkte ved Arven, samt turistenes øvrige forbruk hos andre lokale og regionale reiselivsaktører. Det er forventninger om at Arven selv vil ha en årlig omsetning på opp mot 15 millioner kroner årlig (medio-scenariet på side 30). Av det øvrige forbruket er en betydelig andel knyttet til overnatting. Videre forventer vi at turister på reise i Helgelandregionen vil ha forbruk knyttet til varehandel og servering, i forbindelse med sitt besøk til Arven. Vi forventer også at det vil være noe øvrig forbruk knyttet til andre opplevelser enn Arven, og annet mindre vare- og tjenesteforbruk. Samlet sett finner vi at forbruket utover forbruket ved Arven vil utgjøre om lag 83 millioner kroner årlig.

Fordeling av forbruket til turistene som besøker Arven per år, fordelt på forbrukskategorier. Kilde: Menon Economics

* Forventede årlige salgsinntekter ved Arven, og inkluderer omsetning ved arrangementer, overnatting, butikk salg, restaurant og andre aktiviteter.

Aktiviteter ved Arven og turistenes forbruk beregnes å legge grunnlaget for 137 hel- og deltidsansatte

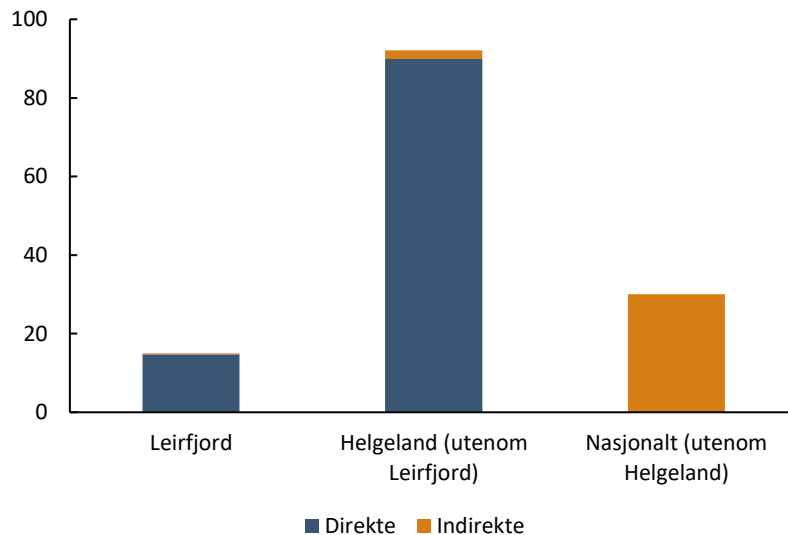
Vi estimerer at turistenes forbruk utløst av Arven vil legge grunnlaget for flere arbeidsplasser både lokalt, regionalt og nasjonalt. Majoriteten av denne sysselsettingseffekten forventer vi at tilfaller næringslivet i Helgelandregionen.

Totalt sett beregner vi at turistenes forbruk utløst av Arven vil legge grunnlaget for 137 hel- og deltidsansatte per år. Sysselsettingseffektene fordeler seg på både direkte og indirekte sysselsetting.

Vi beregner at forventet forbruk ved Arven vil legge grunnlaget for om lag 15 hel- og deltidsansatte i Leirfjord. Majoriteten av de direkte sysselsettingseffektene forventer vi at tilfaller andre aktører i Helgelandregionen utenom Leirfjord. Dette skyldes turistenes øvrige forbruk i disse kommunene. Disse beregner vi til å utgjøre om lag 90 hel- og deltidsansatte i regionen.

Turistenes forbruk vil også legge grunnlaget for indirekte sysselsetting. Dette er sysselsetting som tilfaller andre aktører bakover i verdikjeden. Totalt sett vil forbruket til turistene legge grunnlaget for 32 hel- og deltidsansatte blant leverandørene. Her finner vi at 2 hel- og deltidsansatte vil finne sted i Helgelandregionen utenom Leirfjord og 30 andre steder i Norge.

Direkte og indirekte årlige sysselsettingseffekter lokalt, regionalt og nasjonalt som følge av turistforbruket utløst av Arven i Leirfjord kommune. Kilde: Menon Economics

Aktiviteter ved Arven og turistenes forbruk beregnes å gi 75 millioner kroner i årlig verdiskaping

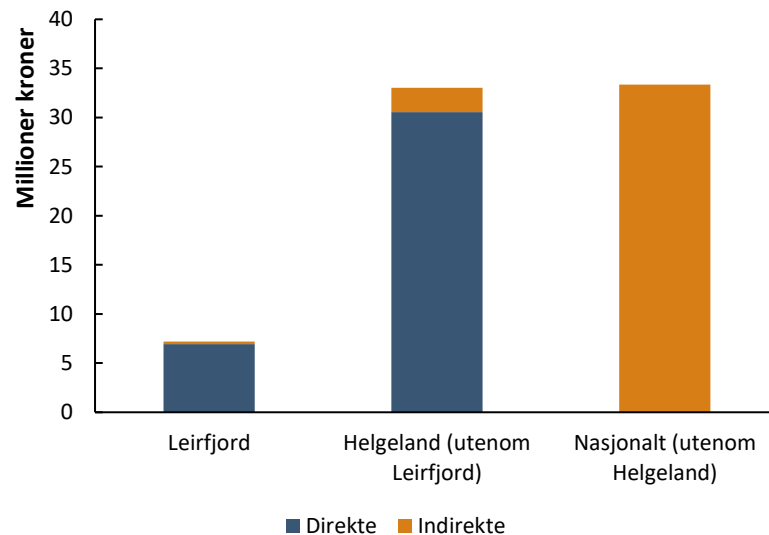
Totalt sett beregner vi at turistenes forbruk utløst av Arven vil legge grunnlaget for 75 millioner kroner i samlet verdiskaping årlig. I likhet med sysselsettingseffektene vil også disse fordele seg på direkte og indirekte effekter.

Når det gjelder direkte verdiskapingseffekter beregner vi at 7 millioner kroner skapes i Leirfjord kommune i 2030, mens 31 millioner vil finne sted i Helgelandsregionen.

Når det gjelder indirekte verdiskapingseffekter, vil det aller meste finne sted nasjonalt. Vi beregner at om lag 35 millioner kroner i indirekte verdiskaping vil tilfalle bedrifter nasjonalt, 2,6 millioner i andre kommuner i Helgelandsregionen, og 300 000 kroner i Leirfjord.

Direkte og indirekte årlige verdiskapingseffekter lokalt, regionalt og nasjonalt som følge av turistforbruket utløst av Arven i Leirfjord kommune, i millioner kroner.

Kilde: Menon Economics

Arven er forventet å nå 540 000 personer i tillegg til besøkene ved senteret

Arven har en rekke samarbeidspartnere både i ulike deler av Norge og utlandet. Arven har ambisjoner om å samarbeide tett med disse aktørene gjennom kompetansehevende tiltak om det norske energisystemet. Dermed vil Arven bidra til opplevelser og kunnskapsspredning utover sitt eget senter.

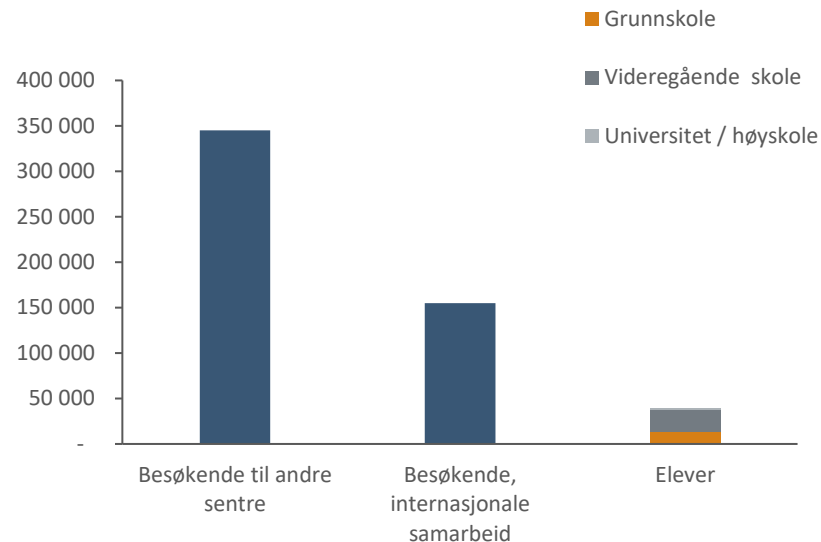
Som figuren til høyre viser forventes det at nesten 345 000 personer vil nås gjennom besøk til andre sentre i Norge. Tanken er at Arven vil samarbeide med ulike organisasjoner for å utvikle utstillinger. Det gjelder primært samarbeid med Energisenteret i Hunderfossen, Vitensenteret i Trondheim, Nordnorsk Vitensenter (Tromsø og Alta), Vitensenter Nordland og Kraftmuseet. I tillegg er det lagt opp til samarbeid om utstillinger i Island med et forventet besøkstall på 155 000.

Videre er elever i ulike aldre en viktig målgruppe for Arven. Det er forventet at Arven vil kunne nå 39 000 elever som besøker eksempelvis kraftverk. Majoriteten av elevene er forventet å gå på videregående skole.

Vi har ikke beregnet økonomiske effekter av de besøkende som ikke besøker Arven direkte. Disse gevinstene vil dermed komme i tillegg til tallene som er presentert tidligere.

Personer som nås med kompetansehevende tiltak utover faktiske besøk til Arven.

Kilde: Arven

Vedlegg

Antakelser som ligger til grunn i ringvirkningsanalysen

Tabellen under viser hvilke forutsetninger som er lagt til grunn i analysen på forbruk utover forbruket på Arven. Forbrukstallene er basert på Turistundersøkelsen til Innovasjon Norge for 2020. Alle tall er inflasjonsjustert til 2023.

Arvens effekt på den besøkende	Gjennomsnittlig døgnforbruk
Arven utløser reisen og den besøkende overnatter på Arven	185
Arven utløser reisen og den besøkende overnatter andre steder i regionen	1 903
Arven fører til utvidelse av oppholdet med ett døgn	1 903
Arven fører til utvidelse av oppholdet med 5 timer	369

Ringvirkningsanalyser – en introduksjon

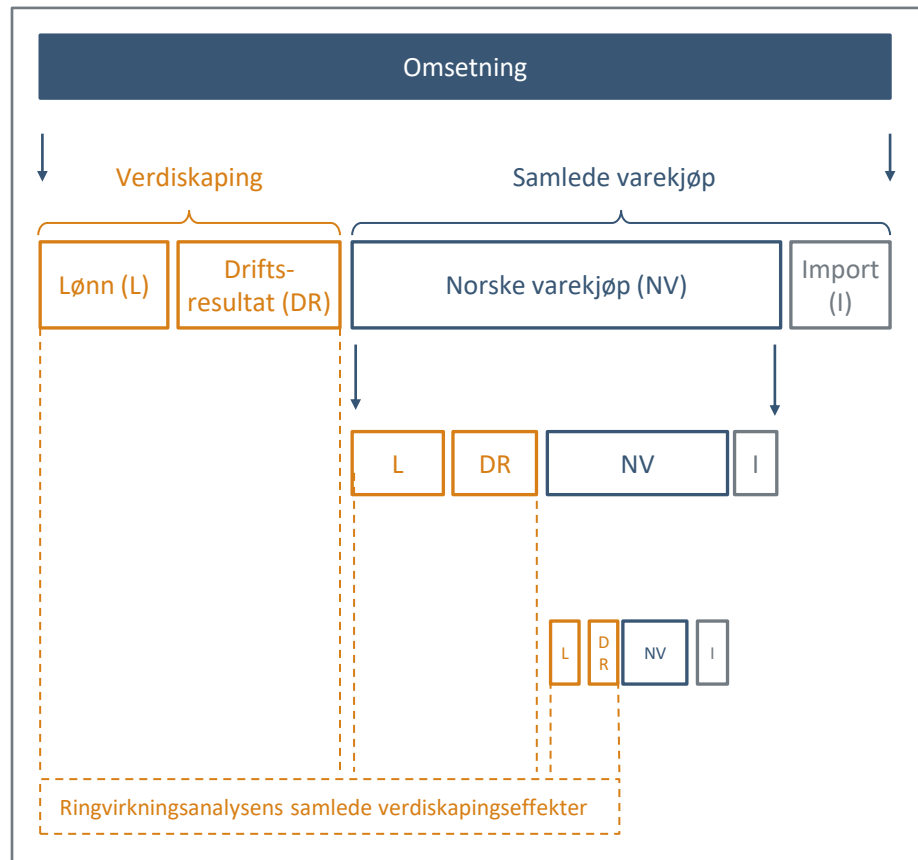
Her og på neste side gir vi en kort introduksjon til ringvirkningsanalyser.

Investeringer i nye formidlings- og opplevelsesfasiliteter, samt turistenes kjøp av varer og tjenester har store effekter på etterspørselen hos en lang rekke bedrifter i ulike næringer. I første omgang vil en næringsaktør etterspørre varer og tjenester fra sine leverandører. Investeringene og turistenes handel vil altså medføre økt aktivitet hos både hovedleverandøren og underleverandører til denne. Investeringene i nytt formidlings- og opplevelsessenter og turistenes vare- og tjenestekjøp vil således understøtte både verdiskaping og sysselsetting hos disse bedriftene.

Den økte produksjonen vil igjen indusere økt produksjon hos leverandørene lenger nede i verdikjeden, som også legger grunnlag for sysselsetting. Det er dette vi kaller ringvirkninger.

For hver bedrift i hele verdikjeden kan vi dele opp omsetning i fire ulike kategorier: norske varekjøp, utenlandske varekjøp, driftsresultat og lønnskostnader. Summen av de sistnevnte utgjør det som kalles verdiskaping, mens norske varekjøp danner omsetning for bedriftene i neste ledd av verdikjeden.

Figuren til høyre viser en skisse av hvordan en kjøp av varer og tjenester har effekter langt nede i verdikjeden. En bedrifts kjøp av varer og tjenester bakover i verdikjeden er hva som legger grunnlaget for verdiskaping og videre vare- og tjenestekjøp hos disse. Summen av de oransje boksene i alle ledd bakover i verdikjeden utgjør dermed samlede verdiskapingseffektene.

Videre om ringvirkningsmodellen

Endring i etterspørsel fra enten en næring eller som følge av et prosjekt vil således påvirke norsk næringsliv. Vi har modellert disse effektene ved å beregne størrelsen på investerings- og driftskostnadene og deres effekter på sysselsetting med bakgrunn i SSBs kryssløpsanalyse.

SSBs kryssløpsmatrise viser omfang av leveranser, sysselsetting, skatter og avgifter, samt import og eksport i 64 NACE-næringer. Det er denne som danner grunnlag for modellen vår. Beregningene starter ved at vi plasserer de samlede kostnadene relatert til byggingen av skianlegget, bygging av fritidsboliger og turistenes forbruk inn i næringskategoriene de hører hjemme i i modellen. Modellen beregner med utgangspunkt i dette sysselsettingseffekter.

For å fremstille de varene og tjenestene som bedriftene produserer, må de kjøpe varer og tjenester fra andre bedrifter i Norge, samt importere. SSBs kryssløpsmatrise viser gjennomsnittlig import fra hver næring, samt en oversikt over leveranser mellom de 64 ulike næringene i statistikken. Med bakgrunn i dette kan vi beregne sysselsettingsimpulsen bakover i verdikjeden. For hvert ledd i verdikjeden blir sysselsettingsimpulsen stadig mindre. Vi beregner sysselsettingsimpulsen i uendelige ledd bakover, samtidig som betydningen av de bakerste leddene er tilnærmet null.

Det er viktig å være klar over at en ringvirkningsanalyse er en såkalt bruttoanalyse. Bruttoverdiskaping er høyere enn netto verdiskaping. Bruttoverdiskaping inkluderer verdiskapingen som kommer som følge av aktiviteten rundt investeringene og handelen, men den sier ikke noe om den alternative anvendelsen av arbeidskraft eller kapital. Hvis det er mangel på arbeidskraft vil en del av sysselsettingseffektene man kommer frem til i en ringvirkningsanalyse bli hentet fra andre næringer, og fører dermed ikke til en økning i samlet norsk sysselsetting.

Sentrale analysebegreper

Verdiskaping

Den merverdien bedriften skaper, altså selskapets bruttoprodukt. Verdiskaping måles som driftsresultat pluss lønnskostnader.

Ringvirkninger

En beregning av hvordan en etterspørselsimpuls fra en næring fordeler seg utover resten av økonomien gjennom kjøp fra underleverandører i flere ledd.

Kryssløp

En oversikt over alle næringers kjøp fra andre næringer på nasjonalt plan.

Menons regnskapsdatabase

For å få fram tall på verdiskaping og sysselsetting benytter vi Menons regnskapsdatabase. Regnskapsdatabasen inneholder regnskapsinformasjon for alle foretak i Norge med plikt til å levere regnskap til Brønnøysundregistrene. Databasen er blitt utviklet gjennom flere år, og herfra kan vi trekke ut informasjon om samtlige rapporteringspliktige bedrifter i den grenseløse regionen.

Til hvert organisasjonsnummer er det tilknyttet standard regnskapsinformasjon, samt lokalisering av hovedkontor og underavdelinger, bransjekode, antall ansatte på hvert kontor, styreforhold, direkte eierskap med mer.

Regnskap rapporteres kun inn på foretaksnivå og Menon har derfor laget en egen avdelingsdatabase. Avdelingsdatabasen fordeler foretakets regnskap utover foretakets avdelinger basert på antall ansatte i de ulike avdelingene. På denne måten får vi synliggjort den verdiskapingen og sysselsettingen som faktisk finner sted i regionen, uavhengig av hvor foretakets hovedkontor er lokalisert. Databasen oppdateres og kvalitetssikres kontinuerlig. Datasettet er bearbeidet av både Menon og Bisnode D&B Norway. Sistnevnte er Menons leverandør av disse dataene.

Ettersom regnskapsdatabasen kun inneholder bedrifter som er rapporteringspliktige til Brønnøysund vil det være en del mindre bedrifter som ikke fanges opp. De ikke-rapporteringspliktige bedriftenes andel av den totale verdiskaping er imidlertid liten, rundt 5 prosent på landsbasis. Dette vil derfor ikke gi de store utslagene for den helhetlige vurderingen.

Når vi anvender data fra regnskapsdatabasen vil vi som hovedregel alltid ta ut selskap som er organisert som NUF eller SÆR, olje og gass-operatører og offentlige helseforetak. Disse fjernes fordi de ikke representerer verdiskaping i privat næringsliv i fastlands-Norge.

Regnskapsdatabasen er også utgangspunktet for vår næringsinndeling. Dette er en populasjon av bedrifter innen forskjellige næringer som er utviklet over mange år, gjennom ulike prosjekter. Det er viktig å være oppmerksom på at det er en viss overlapp mellom næringene. Dette skyldes at én og samme bedrift kan inngå i flere næringer i vår næringspopulasjon.

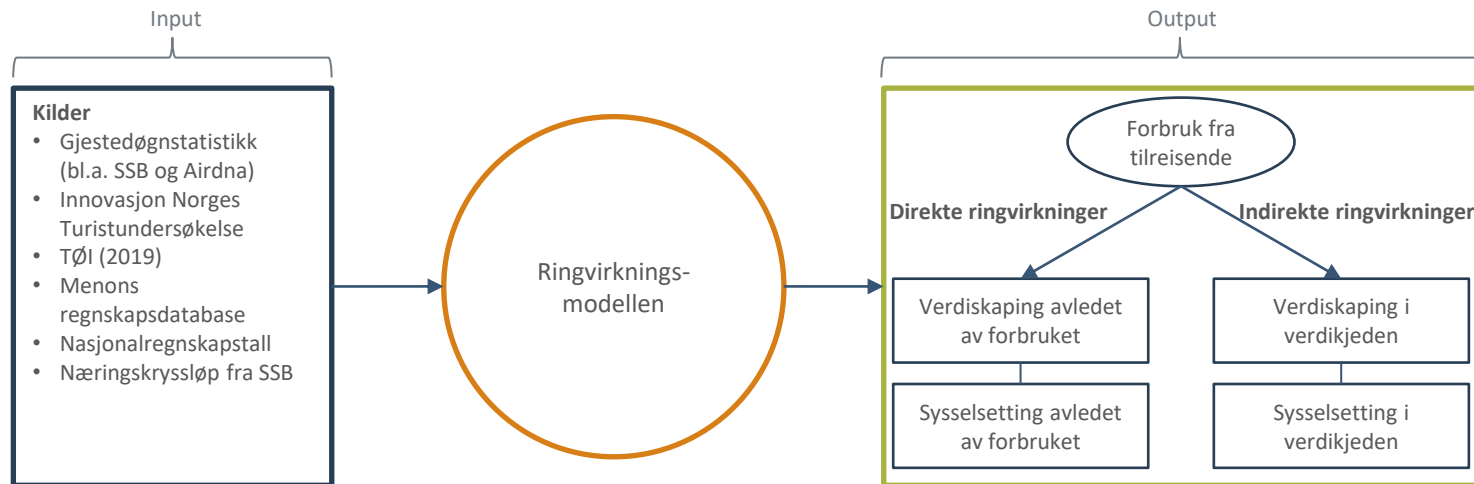
Øvrige data

Vi har også hentet inn en rekke andre typer data som vi gjerne kombinerer med denne databasen, blant annet eksportdata for regioner. Menon har også utviklet Norges første og eneste kommunefordelte nasjonalregnskap. Dette er et unikt datasett, og det er konsistent med fylkesfordelt nasjonalregnskap fra SSB. Vår database og kommunefordelte nasjonalregnskap, kombinert med betydelig kunnskap om norsk næringsliv, gir oss en unik posisjon til å gjennomføre empiriske analyser av ulike typer tiltak.

Våre unike data danner grunnlaget for makroprognoser som vi lager for en rekke norske banker, og til framskrivninger og prognoser på en rekke andre områder. Vi benytter også datasettene til å utvikle og kjøre modeller, for eksempel vår makroøkonomiske likevektsmodell NOREG, som er benyttet i mernytte prosjekter for Nye Veier og Statens vegvesen.

Kort om ringvirkningsmodellen for reiselivsanalyser

Menon har utviklet en **økonomisk beregningsmodell for reiseliv** for å kunne estimere ringvirkninger av tilreisendes forbruk lokalt. Vi legger de estimerte gjestedøgnene etter overnattingsform og segment til grunn for beregningene av økonomiske effekter. Deretter benyttes informasjon om gjennomsnittlig døgnforbruk fra Innovasjon Norges Turistundersøkelse, som justeres for å treffe bedre på lokale forhold og erfaringer fra andre analyser. Det gir totalt forbruk (omsetning) i ulike vare- og tjenestekategorier, både innen bransjene i reiselivsnæringen og relaterte næringer som handel og bygg og anlegg. Forbruket omregnes deretter til direkte og indirekte ringvirkninger i form av verdiskaping og sysselsetting. **De direkte ringvirkningene** viser til de økonomiske effektene som de tilreisendes forbruk legger direkte grunnlag for, og beregnes ved å multiplisere forbruket med forholdstall basert på tall fra Menons regnskapsdatabase. **De indirekte ringvirkningene** viser til verdien som skapes av at tilreisendes forbruk medfører innkjøp hos underleverandører i hele verdikjeden. Den indirekte verdiskapingen er beregnet ut i fra den lokale reiselivsnæringens vare- og tjenestekjøp i Norge, og tilfaller dermed ikke bare lokalt næringsliv.

ARVEN – ET FORMIDLINGS- OG OPPLEVELSESSENER PÅ HELGELAND
MENON ECONOMICS